

***Екологічне
право
України***

План

- 1. Загальна характеристика екологічного права.*
- 2. Поняття та види екологічних прав людини і громадянина.*
- 3. Відповідальність за порушення норм екологічного права.*

1. Загальна характеристика екологічного права

Екологічне право — це система правових норм і принципів, якими регулюються та охороняються суспільні відносини щодо охорони навколишнього природного середовища і раціонального використання природних ресурсів (екологічні правовідносини).

Екологічне право як галузь права має власний предмет і метод, свою систему законодавства.

1. Загальна характеристика екологічного права

Предмет екологічного права становлять суспільні відносини, які можна поділити на три групи:

- ✓ використання природних ресурсів;*
- ✓ охорона навколишнього природного середовища;*
- ✓ гарантування екологічної безпеки.*

Використання природних ресурсів здійснюється на основі права власності та права користування, у тому числі оренди.

Право власності на природні ресурси — це сукупність норм права, що встановлюють володіння, користування та розпорядження цими ресурсами. Власність на природні ресурси виступає у публічній і приватній формах. Публічна ж власність є двох видів — державна та комунальна.

У державній власності можуть перебувати будь-які природні ресурси. Конституція України встановила, що земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони, є об'єктами права власності українського народу. Отже, абсолютне право власності народу зумовлене його природним правом на природні ресурси.

Використання природних ресурсів

Використання природних ресурсів здійснюється також і на основі права користування. Реалізуючи право користування, як і право власності, фізичні та юридичні особи повинні дотримуватися вимог раціонального й економного використання природних ресурсів на основі широкого застосування новітніх технологій, здійснення заходів щодо запобігання псуванню, забрудненню, виснаженню природних ресурсів, негативному впливу на стан навколишнього природного середовища, відтворення відновлюваних природних ресурсів тощо.

Охорона навколишнього природного середовища

Відносини з охорони навколишнього природного середовища охоплюють відносини з охорони:

- ✓ навколишнього природного середовища як сукупності природних і природно-соціальних умов та процесів;*
- ✓ природних ресурсів (землі, надр, води, атмосферного повітря, лісів, рослинного і тваринного світів);*
- ✓ територій та об'єктів природно-заповідного фонду України й інших територій та об'єктів, визначених законодавством України (наприклад, лікувально-оздоровчих та рекреаційних зон і територій).*

Гарантування екологічної безпеки

Саме застосування сукупності всіх механізмів та їх поєднання дозволяє досягнути раціонального природокористування, збереження та охорони навколишнього природного середовища.

Екологічна безпека гарантується шляхом:

- ✓ встановлення екологічних вимог до розміщення, проектування, будівництва, реконструкції, введення в дію та експлуатації підприємств, споруд та інших об'єктів;*
- ✓ охорони навколишнього природного середовища при застосуванні засобів захисту рослин, мінеральних добрив, нафти і нафтопродуктів, токсичних хімічних речовин та інших препаратів;*
- ✓ охорони навколишнього природного середовища від неконтрольованого та шкідливого біологічних впливів; акустичного, електромагнітного, іонізуючого та іншого шкідливих впливів фізичних чинників та радіаційного забруднення; забруднення відходами;*

- ✓ *встановлення екологічної безпеки транспортних засобів; дотримання вимог екологічної безпеки при проведенні наукових досліджень, впровадженні відкриттів, винаходів, застосуванні нової техніки, імпортного устаткування, технологій і систем;*
- ✓ *встановлення вимог екологічної безпеки щодо військових, оборонних об'єктів та військової діяльності;*
- ✓ *встановлення екологічних вимог при розміщенні та розвитку населених пунктів.*

Екологічні права належать до соціальних прав і становлять окрему групу прав людини і громадянина.

Екологічні права людини і громадянина — це встановлені та гарантовані державою можливості у сфері використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища та гарантування екологічної безпеки.

Вони пов'язані з охороною, використанням і відтворенням природних ресурсів, гарантуванням екологічної безпеки, запобіганням і ліквідацією негативного впливу господарської та іншої діяльності на навколишнє природне середовище, збереженням природних ресурсів, генетичного фонду живої природи, ландшафтів та інших природних комплексів, унікальних територій та природних об'єктів, пов'язаних з історико-культурною спадщиною.

Екологічні права громадян України

- Безпечно для життя і здоров'я навколишнє природне середовище
- Участь в обговоренні проєктів законодавчих актів щодо розміщення об'єктів, які можуть негативно впливати на стан навколишнього природного середовища
- Участь у розробці та здійсненні заходів з охорони навколишнього природного середовища
- Загальне і спеціальне використання природних ресурсів
- Об'єднання в громадські природоохоронні формування
- Вільний доступ до інформації про стан навколишнього природного середовища
- Участь у проведенні громадської екологічної експертизи
- Одержання екологічної освіти
- Звернення до суду щодо захисту порушених екологічних прав

Екологічні обов'язки громадян України

- Берегти природу, охороняти, раціонально використовувати її багатства відповідно до вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища
- Здійснювати діяльність з додержанням вимог екологічної безпеки, інших екологічних нормативів та лімітів використання природних ресурсів
- Не порушувати екологічні права і законні інтереси інших суб'єктів
- Вносити плату за спеціальне використання природних ресурсів та штрафи за екологічні правопорушення
- Компенсувати шкоду, заподіяну забрудненням та іншим негативним впливом на навколишнє природне середовище

Відповідальність за порушення норм екологічного права

Залежно від ступеня тяжкості екологічних правопорушень і застосовуваних санкцій, юридична відповідальність за екологічні правопорушення поділяється на:

кримінальну;

адміністративну;

**ЦИВІЛЬНО-
ПРАВОВУ**

дисциплінарну.

Кримінальна відповідальність за екологічні злочини – це найсуворіший вид відповідальності, у якому реалізуються засоби кримінально-правового покарання осіб, винних у здійсненні екологічного правопорушення з високим рівнем екологічного ризику і небезпеки для навколишнього природного середовища, природних ресурсів, життя і здоров'я людей.

Адміністративна відповідальність є самостійним різновидом юридичної відповідальності та передбачає відповідальність за порушення земельного, водного, лісового законодавства, законодавства про надра, охорону атмосферного повітря і тваринного світу, екологічну безпеку. У гл. 7 Кодексу України про адміністративні правопорушення наводиться понад 60 складів екологічних правопорушень, а також відповідальність за них.

Цивільно-правова відповідальність передбачає обов'язок юридичних та фізичних осіб відшкодувати шкоду, заподіяну внаслідок порушення нормативів, вимог та норм екологічної безпеки, тобто покладає на винних осіб майнові або інші зобов'язання.

Дисциплінарна відповідальність за екологічні правопорушення – це різновид юридичної відповідальності, яка застосовується до винних осіб за протиправні дії, що у процесі виконання своїх функціональних обов'язків порушують екологічні вимоги та інші вимоги дисципліни праці, пов'язані з використанням природних ресурсів, охороною навколишнього природного середовища, забезпеченням екологічної безпеки. Умовами настання дисциплінарної відповідальності є: протиправність дій; наявність вини суб'єкта; професійна правосуб'єктність у галузі екології; невиконання чи неналежне виконання екологічних вимог, які становлять коло службових професійних обов'язків. Кодексом законів про працю України передбачено два види дисциплінарних стягнень – догана та звільнення з посади (ст. 147).

**БЕРЕЖІТЬ ПРИРОДУ –
БУДЬТЕ СВІДОМИМИ
ГРОМАДЯНАМИ
УКРАЇНИ!**

